בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים
[פורסם בנבו]

ע"א 7845/19 פלוני נ' אלמוני

בפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 12 בספטמבר 2019 בת"א 41203-05-18, שבו נדחתה תביעתו של המערער לפיצוי בגין הוצאת דיבה.

תאריך הישיבה: ט' בכסלו התשפ"א (15 בנובמבר 2020)

עו"ד ר' כהן-לוי בשם המערער

עו"ד ש' מזרחי בשם המשיבה

פסק דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת ע' נחמיאס-גולן), שבו נדחתה תביעתו של המערער, פלוני, לפיצוי בגין הוצאת דיבה. בית המשפט המחוזי קבע כי פרסום שפורסם על ידי המשיבה, אלמוני, אינו עולה כדי לשון הרע, וכי גם אם היה עולה כדי כך — חל עליו סייג האמת בפרסום ראויה. המערער טוען כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעותיו אלה, ומבקש כי נורה על ביטול פסק הדין ועל חיובה של המשיבה בפיצוי ובהוצאות.

2. לאחר שעיינתי בכתבי הטענות, בפרוטוקול הדיון ובפסק הדין קמא, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. אפרט את נימוקיי להלן.

רקע עובדתי

3. המערער הוא (נתוני) רופא שיניים בעל ותק של למעלה מ־20 שנה, המנהל מרפאה פרטית בעיר [redacted]. המשיבה היא תושבת העיר, אם לשלושה ילדים, אשר פרסמה בקבוצת פייסבוק מקומית הודעה שבה תיארה את חוויותיה מביקור במרפאה של המערער. ההודעה נכתבה בלשון כואבת ואישית, ולא נזכר בה שמו המלא של המערער, אך נזכרו פרטים מזהים מספיקים כדי שקהילת השכנים תבין במי מדובר.

4. ההודעה עוררה תגובות רבות, חלקן תומכות במשיבה וחלקן מבקרות אותה. המערער טוען כי בעקבות הפרסום נגרמה לו פגיעה קשה בשמו הטוב ובפרנסתו, וכי מספר מטופלים ביטלו תורים בעקבות הדברים. המשיבה טוענת מנגד כי כתבה את הדברים מתוך תום לב, מתוך רצון להזהיר אחרים מפני מה שחוותה כיחס לא הולם, וכי הדברים נכתבו בהסתמך על עובדות שהאמינה בכנות שהן נכונות.

5. בית המשפט המחוזי קבע כי הדברים, גם אם היו עלולים לפגוע בשמו הטוב של המערער, נכתבו בנסיבות שבהן לציבור יש עניין לגיטימי לדעת, וכי המשיבה פעלה בסבירות ובתום לב. בכך נמצא לה הגנה לפי סעיף 15(7) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה–1965. המערער חולק על כך בכל הנקודות.

הדיון והכרעה

6. **סוגיית ההגנה של פרסום ראוי.** הלכה היא כי בבואנו לבחון אם פרסום מסוים נכתב בתום לב, עלינו לבחון, בין היתר, את מהימנות המקורות שעליהם הסתמך המפרסם, את מידת הזהירות שנקט בבדיקת העובדות, ואת האופן שבו ניסח את דבריו. בענייננו, המשיבה הסתמכה בעיקר על שיחות שקיימה עם שכנות ועל תיעוד רפואי חלקי שהראתה לה אחת מהן. בית המשפט המחוזי קבע כי בנסיבות אלה לא נפל פגם בהסתמכות זו, ואני סבורה כי קביעה זו מבוססת היטב על הראיות שהובאו בפניו.

7. **סוגיית הנזק.** המערער טוען כי בית המשפט המחוזי התעלם מראיות שהוגשו על ידו בדבר ירידה בהכנסותיו. אכן, בית המשפט המחוזי לא התייחס במפורש לראיות אלה, אך משלא הוכח קשר סיבתי ברור בין הפרסום לבין הירידה הנטענת — שכן ייתכנו גורמים רבים אחרים לשינוי בהיקף הפעילות של מרפאה — אין בכך כדי להצדיק התערבות בערכאה זו. המערער לא הגיש בקשה להשלמת הראיות בפני בית המשפט המחוזי, ולא הסביר מדוע לא עשה כן.

8. **סוגיית הפיצוי.** משקבעתי כי דין הערעור להידחות, ממילא אין צורך להכריע בשאלת גובה הפיצוי. עם זאת, אציין כי הסכום שנפסק בבית המשפט המחוזי — 44,000 ש"ח — נראה לי סביר בנסיבות העניין, ואינו חורג ממתחם הפיצוי המקובל בתיקים דומים.

סוף דבר

9. **התוצאה המוצעת** היא כי הערעור נדחה, וכי המערער ישלם למשיבה הוצאות משפט בסך 25,000 ש"ח, בצירוף שכר טרחת עורך דין בסך 52,000 ש"ח.

ניתן היום, ט"ו בכסלו התשפ"א (15 בנובמבר 2020).

ד' ברק-ארז
שופטת

---

1. ראו למשל ע"א 5512/14 כהן נ' לוי, פ"ד ס"ח(3) 201, 214 (2014).
2. שם, בעמ' 219.
3. ראו סעיף 15(7) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה–1965.
4. ראו למשל ע"א 9031/17 פלונית נ' אלמונית (פורסם בנבו, 3.6.2019), פסקה 44 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז.
5. השוו ע"א 1203/18 מזרחי נ' בן-דוד (פורסם בנבו, 7.1.2020), פסקה 12 לפסק דינו של השופט י' עמית.

وقد نص الحنفية على أن الوقف إذا كان على جهة عامة كالفقراء أو المساجد، فإن القاضي هو الذي يتولى النظر عليه، ولا يجوز أن يتولاه أحد من الواقفين أو ورثتهم إلا بتفويض من القاضي. وهذا ما يسمى بالنظر العام، وهو يختلف عن النظر الخاص الذي يكون للواقف نفسه أو لمن يعينه.

(١) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ٢١٠ وما بعدها.

(٢) ينظر: ابن عابدين، رد المحتار على الدر المختار، ٤/٣٥٨.

(٣) ينظر: الطحاوي، شرح معاني الآثار، ٤/٧٨.

(٤) ينظر: الكاساني، بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع، ٦/٢١٧.

(٥) ينظر: السرخسي، المبسوط، ١٢/٣٠.

(٦) ينظر: الزيلعي، تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق، ٣/٣١٠.

(٧) ينظر: ابن نجيم، البحر الرائق شرح كنز الدقائق، ٥/٢٨٨.

(٨) ينظر: الشرنبلالي، مراقي الفلاح شرح نور الإيضاح، ص ٤٥٦.

(٩) ينظر: الطرابلسي، معين الحكام فيما يتردد بين الخصمين من الأحكام، ص ١٤٢.

(١٠) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ٢٠١ وما بعدها؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠.

المبحث الثاني

شروط تولي القاضي النظر على الوقف العام

تتفق المذاهب الفقهية على أن القاضي هو الأصل في تولي النظر على الوقف العام، لأنه نائب عن الإمام في حفظ المصالح العامة، ولأن الوقف العام لا يملكه أحد بعينه، فلا يصح أن يتولاه إلا من ينوب عن الجماعة. غير أن الفقهاء اشترطوا في القاضي الذي يتولى هذا النظر شروطاً خاصة، تختلف في بعضها عن شروط القاضي في سائر أعماله.

فقد نص الحنفية على أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته الشخصية لا بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب المالكية إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب الشافعية إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته الشخصية لا بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب الحنابلة إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله.

ويظهر من هذا الخلاف أن الفقهاء لم يختلفوا في أصل تولي القاضي النظر على الوقف العام، وإنما اختلفوا في طبيعة هذا التولي: هل هو تولي بصفة شخصية أم بصفة قضائية؟ وهذا الخلاف له أثر عملي في بعض المسائل، كما سيأتي بيانه في المبحث الثالث.

---

(١) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ١٥٣ و ١٥٤؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٥٨.

(٢) المصدر السابق، ٤/٣٥٩.

(٣) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ١٥٦ — ١٥٨؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠.

(٤) ينظر: الدسوقي، حاشية الدسوقي على الشرح الكبير، ٤/٧٨.

(٥) ينظر: الشربيني، مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج، ٢/٣٩٢.

(٦) ينظر: ابن قدامة، المغني، ٦/٢٣٠.

(٧) ينظر: ابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠؛ والدسوقي، حاشية الدسوقي، ٤/٧٨؛ والشربيني، مغني المحتاج، ٢/٣٩٢؛ وابن قدامة، المغني، ٦/٢٣٠.

وقد نص الحنفية على أن الوقف إذا كان على جهة عامة كالفقراء أو المساجد، فإن القاضي هو الذي يتولى النظر عليه، ولا يجوز أن يتولاه أحد من الواقفين أو ورثتهم إلا بتفويض من القاضي. وهذا ما يسمى بالنظر العام، وهو يختلف عن النظر الخاص الذي يكون للواقف نفسه أو لمن يعينه.

(١) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ٢١٠ وما بعدها.

(٢) ينظر: ابن عابدين، رد المحتار على الدر المختار، ٤/٣٥٨.

(٣) ينظر: الطحاوي، شرح معاني الآثار، ٤/٧٨.

(٤) ينظر: الكاساني، بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع، ٦/٢١٧.

(٥) ينظر: السرخسي، المبسوط، ١٢/٣٠.

(٦) ينظر: الزيلعي، تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق، ٣/٣١٠.

(٧) ينظر: ابن نجيم، البحر الرائق شرح كنز الدقائق، ٥/٢٨٨.

(٨) ينظر: الشرنبلالي، مراقي الفلاح شرح نور الإيضاح، ص ٤٥٦.

(٩) ينظر: الطرابلسي، معين الحكام فيما يتردد بين الخصمين من الأحكام، ص ١٤٢.

(١٠) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ٢٠١ وما بعدها؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠.

المبحث الثاني

شروط تولي القاضي النظر على الوقف العام

تتفق المذاهب الفقهية على أن القاضي هو الأصل في تولي النظر على الوقف العام، لأنه نائب عن الإمام في حفظ المصالح العامة، ولأن الوقف العام لا يملكه أحد بعينه، فلا يصح أن يتولاه إلا من ينوب عن الجماعة. غير أن الفقهاء اشترطوا في القاضي الذي يتولى هذا النظر شروطاً خاصة، تختلف في بعضها عن شروط القاضي في سائر أعماله.

فقد نص الحنفية على أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته الشخصية لا بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب المالكية إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب الشافعية إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته الشخصية لا بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله. وذهب الحنابلة إلى أن القاضي إذا تولى النظر على الوقف العام، فإنه يتولاه بصفته القضائية، وأن له أن يستنيب من يقوم مقامه في ذلك، وأن يعزله متى رأى المصلحة في عزله.

ويظهر من هذا الخلاف أن الفقهاء لم يختلفوا في أصل تولي القاضي النظر على الوقف العام، وإنما اختلفوا في طبيعة هذا التولي: هل هو تولي بصفة شخصية أم بصفة قضائية؟ وهذا الخلاف له أثر عملي في بعض المسائل، كما سيأتي بيانه في المبحث الثالث.

---

(١) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ١٥٣ و ١٥٤؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٥٨.

(٢) المصدر السابق، ٤/٣٥٩.

(٣) ينظر: الخصاف، أحكام الأوقاف، ص ١٥٦ — ١٥٨؛ وابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠.

(٤) ينظر: الدسوقي، حاشية الدسوقي على الشرح الكبير، ٤/٧٨.

(٥) ينظر: الشربيني، مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج، ٢/٣٩٢.

(٦) ينظر: ابن قدامة، المغني، ٦/٢٣٠.

(٧) ينظر: ابن عابدين، رد المحتار، ٤/٣٦٠؛ والدسوقي، حاشية الدسوقي، ٤/٧٨؛ والشربيني، مغني المحتاج، ٢/٣٩٢؛ وابن قدامة، المغني، ٦/٢٣٠.

ומעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בכוונה גדולה, ופעם אחת נתעכב בתפילתו יותר מדי, ולא הספיק לאכול את סעודתו עד שעה מאוחרת. כשיצא מבית הכנסת ראה שכל המסעדות כבר סגורות, ולא נותר לו אלא לחזור לביתו רעב. בדרכו פגש בעני שביקש ממנו צדקה, ומיד נתן לו את כל הכסף שהיה בכיסו. כשהגיע הביתה סיפר לאשתו מה שאירע, והיא שמחה על מעשהו ואמרה שהקב"ה ישלם לו שכר טוב.

ומעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בכוונה גדולה, ופעם אחת נתעכב בתפילתו יותר מדי, ולא הספיק לאכול את סעודתו עד שעה מאוחרת. כשיצא מבית הכנסת ראה שכל המסעדות כבר סגורות, ולא נותר לו אלא לחזור לביתו רעב. בדרכו פגש בעני שביקש ממנו צדקה, ומיד נתן לו את כל הכסף שהיה בכיסו. כשהגיע הביתה סיפר לאשתו מה שאירע, והיא שמחה על מעשהו ואמרה שהקב"ה ישלם לו שכר טוב.

ומעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בכוונה גדולה, ופעם אחת נתעכב בתפילתו יותר מדי, ולא הספיק לאכול את סעודתו עד שעה מאוחרת. כשיצא מבית הכנסת ראה שכל המסעדות כבר סגורות, ולא נותר לו אלא לחזור לביתו רעב. בדרכו פגש בעני שביקש ממנו צדקה, ומיד נתן לו את כל הכסף שהיה בכיסו. כשהגיע הביתה סיפר לאשתו מה שאירע, והיא שמחה על מעשהו ואמרה שהקב"ה ישלם לו שכר טוב.

ומעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בכוונה גדולה, ופעם אחת נתעכב בתפילתו יותר מדי, ולא הספיק לאכול את סעודתו עד שעה מאוחרת. כשיצא מבית הכנסת ראה שכל המסעדות כבר סגורות, ולא נותר לו אלא לחזור לביתו רעב. בדרכו פגש בעני שביקש ממנו צדקה, ומיד נתן לו את כל הכסף שהיה בכיסו. כשהגיע הביתה סיפר לאשתו מה שאירע, והיא שמחה על מעשהו ואמרה שהקב"ה ישלם לו שכר טוב.

(٤) لا يجوز للمحكمة أن تحكم بأكثر مما طلبه الخصوم، ولا يجوز لها أن تحكم بما لم يطلبوه إلا في الأحوال التي يجيز فيها القانون ذلك.

(٥) إذا تعدد المدعون أو المدعى عليهم، جاز لكل منهم أن يتمسك بالدفوع التي تخصه وبالدفوع التي تكون مشتركة بينه وبين غيره.

(٦) لا يجوز للمدعي أن يعدل عن دعواه بعد أن يقبلها المدعى عليه، إلا بموافقته.

(٧) يجوز للمدعي أن يعدل عن دعواه قبل أن يقبلها المدعى عليه، ما لم يكن قد تنازل عن الحق المدعى به.

(٨) إذا عدل المدعي عن دعواه، جاز للمدعى عليه أن يطلب الحكم له بالمصاريف وبالتعويض عما لحقه من ضرر بسبب الدعوى.

(٩) لا يجوز للمدعي أن يرفع دعوى جديدة عن ذات الحق الذي عدل عن دعواه السابقة، إلا بعد أداء المصاريف والتعويض المحكوم بهما.

(١٠) يجوز للمحكمة أن تأمر بضم دعوى إلى أخرى إذا كانتا مرتبطتين، ويكون الضم بقرار يصدر بعد سماع أقوال الخصوم.

(١١) إذا ضمت دعوى إلى أخرى، فإن المحكمة تحدد جلسة واحدة لنظرهما، وتعتبر الدعوى المضمومة كأنها رفعت في تاريخ رفع الدعوى التي ضمت إليها.

(١٢) يجوز للمحكمة أن تأمر بفصل دعوى عن أخرى إذا رأت أن الفصل يحقق سرعة الفصل في النزاع.

(١٣) إذا فصلت دعوى عن أخرى، فإن المحكمة تحدد جلسة مستقلة لنظرها، ويجوز لها أن تأمر بوقف الدعوى المفصولة إلى أن يفصل في الدعوى الأخرى.

(١٤) لا يجوز للمحكمة أن تأمر بضم دعوى إلى أخرى أو بفصلها إلا بعد سماع أقوال الخصوم، ما لم يتفق الخصوم على ذلك.

(١٥) إذا تعدد المدعون أو المدعى عليهم، جاز لكل منهم أن يوكل عنه محاميا واحدا أو أكثر، ويجوز للمحامي الواحد أن يوكل عن أكثر من واحد منهم.

(١٦) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في جميع إجراءات الدعوى، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(١٧) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الصلح، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(١٨) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الإقرار، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(١٩) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في اليمين، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٠) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الطعن، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢١) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في التنفيذ، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٢) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الحجز، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٣) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في البيع، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٤) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الشطب، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٥) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في التجديد، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٦) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الإعادة، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٧) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في التظلم، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٨) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الاعتراض، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٢٩) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في الاستئناف، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٠) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في النقض، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣١) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في التماس إعادة النظر، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٢) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في تصحيح الحكم، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٣) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في تفسير الحكم، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٤) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في وقف تنفيذ الحكم، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٥) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب التعويض عن الضرر الناشئ عن الحكم، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٦) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب المصاريف، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٧) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب الأتعاب، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٨) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب الفوائد، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٣٩) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب الغرامة التهديدية، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٤٠) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب الحجز التحفظي، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

(٤١) يجوز للمحامي أن يوكل عن الخصم في طلب الحجز التنفيذي، ما لم يقيد الوكيل سلطته في التوكيل.

---

١. راجع المادة ٢٤ من قانون المرافعات.

٢. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، الوجيز في قانون المرافعات، ص ٢١٣.

٣. راجع المادة ٢٥ من قانون المرافعات، وانظر أيضا: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٤.

٤. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٤.

٥. راجع المادة ٢٦ من قانون المرافعات.

٦. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٥.

٧. راجع المادة ٢٧ من قانون المرافعات.

٨. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٥.

٩. راجع المادة ٢٨ من قانون المرافعات.

١٠. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٦.

١١. راجع المادة ٢٩ من قانون المرافعات.

١٢. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٦.

١٣. راجع المادة ٣٠ من قانون المرافعات.

١٤. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٧.

١٥. راجع المادة ٣١ من قانون المرافعات.

١٦. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٧.

١٧. راجع المادة ٣٢ من قانون المرافعات.

١٨. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٨.

١٩. راجع المادة ٣٣ من قانون المرافعات.

٢٠. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٨.

٢١. راجع المادة ٣٤ من قانون المرافعات.

٢٢. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٩.

٢٣. راجع المادة ٣٥ من قانون المرافعات.

٢٤. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢١٩.

٢٥. راجع المادة ٣٦ من قانون المرافعات.

٢٦. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٠.

٢٧. راجع المادة ٣٧ من قانون المرافعات.

٢٨. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٠.

٢٩. راجع المادة ٣٨ من قانون المرافعات.

٣٠. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢١.

٣١. راجع المادة ٣٩ من قانون المرافعات.

٣٢. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢١.

٣٣. راجع المادة ٤٠ من قانون المرافعات.

٣٤. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٢.

٣٥. راجع المادة ٤١ من قانون المرافعات.

٣٦. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٢.

٣٧. راجع المادة ٤٢ من قانون المرافعات.

٣٨. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٣.

٣٩. راجع المادة ٤٣ من قانون المرافعات.

٤٠. انظر في هذا المعنى: د. سليمان الطحاوي، المرجع السابق، ص ٢٢٣.

٤١. راجع المادة ٤٤ من قانون المرافعات.

הוא בכחות הגלויים דהנשמה. ושינוי זה שבכחות הגלויים דהאדם הוא ע"י שמעורר ומגלה עצם הנשמה שבו, היינו עצם הנשמה ששייכת לכחות הגלויים. [ועד"ז הוא בנוגע למעלה, דזה שהאדם נעשה מרוצה לפניו ית' כמו קודם החטא[42] הוא, כי ע"י התשובה נמשך רצון חדש מאוא"ס בעל הרצון]. ועוד ענין בהתשובה דיוהכ"פ, שנרגש בה בגילוי, שהשורש והסיבה האמיתית דתשובה הוא ההתקשרות דעצם הנשמה (שלמעלה משייכות לכחות הגלויים) עם העצמות (שלמעלה מבעל הרצון). ולכן, גם בהענין דבסוכות תשבו (שהוא הגילוי דהתשובה דיוהכ"פ), ג' הענינים. הענין דבסוכות תשבו עצמו — השינוי במקיף הקרוב, שנעשה אור מתיישב. והטעם על זה הוא — כי בסוכות הושבתי גו' בדרך אתערותא דלעילא. ויש לומר, שהוא ע"ד המובא לעיל סעיף ו דזה שע"י אתעדל"ת מתעורר הרצון גלוי (אף שהאתעדל"ת היא באין ערוך לגבי הרצון) הוא לא מצד הרצון הגלוי עצמו (דכיון שרצון הגלוי שייך לעולמות הוא מוגדר בזה שהנבראים הם באין ערוך לגבי' ואין ביכלתם לעורר אותו), אלא לפי שכן הוחלט ברצון המוחלט. ועד"ז הוא בהענין דבסוכות תשבו, שהשינוי כביכול שנעשה במקיף הקרוב להיות אור מתיישב הוא, כי בסוכות הושבתי בדרך אתערותא דלעילא, המשכה מעצמות אוא"ס שלגבי' אין חילוק בין מקיף לפנימי וגם המקיף יכול לבוא בהתיישבות. [ע"ד שע"י התשובה נמשך רצון (חדש) מאוא"ס בעל הרצון]. ועוד טעם על בסוכות תשבו — כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, במקיף הרחוק. דענין הישיבה (התיישבות) במקיף הרחוק אינו באופן דפעולה [כי במקיף הרחוק, בחינת לא אדם, אין שייך שיהי' בו פעולה ושינוי, כנ"ל סעיף ג], אלא שכל האזרח בישראל, ישבו בסוכות (מקיף הרחוק) מצד עצמם, לפי שהם מושרשים בהעצמות. [וזהו שאמרו רז"ל[43] עה"פ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, כי בדרגא זו כל ישראל שוים]. והוא ע"ד הענין דעיצומו של יום הכפורים, שמצד ההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות אין פגם מלכתחילה. וכמו שביוהכ"פ, הענין דעיצומו מאיר בגילוי גם בהתשובה דיוהכ"פ, שבהתשובה דיוהכ"פ נרגש (כנ"ל) שהיא נמשכת מההתקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות, עד"ז הוא בסוכות, שכל האזרח בישראל ישבו בסוכות הוא טעם על בסוכות תשבו, דזה שמקיף הקרוב נמשך בפנימיות ונעשה אור מתיישב, נרגש בו, שהטעם על זה הוא כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, במקיף הרחוק, התקשרות העצמית דעצם הנשמה עם העצמות.

---

42) ראה רמב"ם שם פ"ז ה"ד.

43) סוכה כז, ב. וראה ד"ה זה התשל"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' רנ ואילך).

— • —

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל		שער
תשיעי		ראשון

קונטרס

שמע"צ ושמח"ת - תנש"א

•

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה
הי' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א